

РЕЦЕНЗІЯ

*доктора медичних наук, професора Годованець Оксани Іванівни
на дисертацію аспіранта кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої
хірургії Буковинського державного медичного університету
Скрипи Ольги Любомирівни на тему:
«Морфофункціональне обґрунтування дисфункції скронево-
нижньощелепного суглоба при переломах нижньої щелепи».*

Актуальність теми. Переломи нижньої щелепи займають провідне місце у структурі травматичних ушкоджень щелепно-лицевої ділянки, і складають понад 80,0 % випадків. Безпосередня анатомічна близькість скронево-нижньощелепного суглобу (СНЩС) до нижньої щелепи, його функціональна значущість у зубощелепній системі, дозволяють розглядати цей тісний зв'язок як цілісний механізм. При цьому переломи нижньої щелепи у 25 % випадків, супроводжуються пошкодженням анатомічних структур СНЩС.

Функціональна патологія СНЩС при переломах нижньої щелепи обумовлюється його локалізацією і супроводжується м'язовими, оклюзійними, суглобовими порушеннями та їх комбінацією, а також супроводжується симптомокомплексом стоматологічного, неврологічного, психологічного характеру, що дозволяє розглядати розлади СНЩС як мультидисциплінарну патологію.

Найчастішими етіологічними чинниками виникнення дисфункції СНЩС вважають травму, як при переломах нижньої щелепи, так і без кісткових ушкоджень, м'язовий спазм, порушення координації м'язових скорочень, перерозтягнення м'язово-зв'язкового апарату, перенапругу або атонію м'язів.

Резюмуючи, важливо зазначити, що проблема розладів СНЩС різної етіології знаходилась у полі зору багатьох дослідників, які всебічно вивчили особливості морфологічних навколосуглобових, м'язових порушень цього парного органу. Проте, у дослідженнях слабо відображені закономірності

виникнення посттравматичних м'язово-суглобових порушень, що ускладнює діагностику і знижує можливість раннього проведення профілактичних заходів. Дана ситуація свідчить про необхідність подальшого, більш поглибленого вивчення дисфункції СНЩС у результаті переломів нижньої щелепи різної локалізації.

Отже, автором було обрано актуальне завдання стоматології, зокрема – підвищення ефективності діагностики і удосконалення методів лікування скронево-нижньощелепних розладів у хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації.

Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри ортопедичної стоматології Буковинського державного медичного університету МОЗ України «Мультидисциплінарний підхід до діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань зі збереженням регенеративних властивостей тканин і відновлення протетичних властивостей анатомічних структур у мешканців Північної Буковини» (№ держреєстрації 0116U002929). Здобувач є співвиконавцем зазначеної науково-дослідної роботи.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні та доповненні клінічних особливостей та даних про частоту дисфункцій СНЩС при переломах нижньої щелепи різної етіології. Уперше, вивчені особливості рухів головок нижньої щелепи у хворих з розладами СНЩС при травматичних ушкодженнях нижньої щелепи та діагностична цінність електронної аксіографії у процесі реабілітації даного контингенту хворих. Уперше, досліджені параметри ультразвукової діагностики СНЩС при переломах нижньої щелепи та з'ясовані ультразвукові особливості стану скронево-нижньощелепного комплексу залежно від місця локалізації перелому. Доповнено та оновлено закономірності та специфіку даних щодо електроміографічних показників *m. masseter* осіб з дисфункцією СНЩС та доведено ефективність її використання на прикладі хворих з травматичними ураженнями нижньої щелепи різної локалізації.

Розпрацьовано алгоритм комплексного лікування дисфункції СНЩС,

пов'язаної з переломами нижньої щелепи різної локалізації, що містить нові схеми з використанням функціональних, фізіотерапевтичних і фармакологічних засобів.

Практичне значення. Отримані результати вивчення частоти, клінічно-рентгенологічних особливостей стану СНЩС в хворих з переломами щелеп різної локалізації можуть бути використані при плануванні стоматологічної допомоги в стаціонарних і амбулаторно-поліклінічних умовах. Діагностично-функціональні дослідження за даними електронної аксіографії, електроміографії, УЗД, дозволять підвищити якість оцінки ускладнень, що виникають та впровадити своєчасне і якісне лікування.

Результати досліджень упроваджені в навчально-педагогічний та лікувальний процес на кафедрах: хірургічної стоматології Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України, хірургічної стоматології, імплантології та пародонтології Дніпровського державного медичного університету, хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. Результати досліджень, а саме «Способи діагностики і лікування дисфункцій СНЩС при переломах нижньої щелепи різної локалізації» використовуються при плануванні стоматологічної допомоги ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня».

За матеріалами дисертації опубліковано 12 наукових праць, серед яких 3 – у закордонних виданнях (із них 2 статті входять до міжнародної наукометричної бази Scopus), 2 тези у матеріалах конференції та з'їздів. Отримано 1 патент на корисну модель України.

Аналіз змісту. Дисертація побудована за традиційною схемою, викладена на 197 сторінках (разом із додатками). У вступі автором викладено актуальність теми, мету і завдання роботи, наукову новизну, практичне значення та впровадження результатів роботи, апробацію результатів дослідження на конгресах та науково-практичних конференціях.

Перший розділ – «Сучасні тенденції діагностики та лікування дисфункції скронево-нижньощелепного суглобу на тлі переломів нижньої щелепи різної локалізації (огляд літератури)» викладено на 26 сторінках та складається з 3 підрозділів. У підрозділі 1.1 описана клінічно-функціональна характеристика дисфункції скронево-нижньощелепного суглобу. У підрозділі 1.2 висвітлено сучасні аспекти етіології дисфункції СНЩС та методи її дослідження при переломах нижньої щелепи, котрі базуються на даних сучасних джерел літератури. У підрозділі 1.3 описано сучасні погляди на лікування та профілактику дисфункції СНЩС у хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації.

У *другому розділі* «Матеріал і методи дослідження» на 22 сторінках викладено розподіл обстежених пацієнтів на групи, загальну характеристику досліджень, лікувальні заходи, котрі застосовувалися у процесі реабілітації хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації при дисфункції СНЩС. Детально розписані клінічні, функціональні та статистичні методи дослідження.

Третій розділ роботи, що має назву «Характеристика поширеності клінічних особливостей скронево-нижньощелепних розладів у хворих з переломами щелеп різної локалізації», викладений на 21 сторінці і висвітлює частоту та тип скронево-нижньощелепних розладів залежно від віку, наявність провідних клінічних симптомів, які найбільше характерні для скронево-нижньощелепної дисфункції. Детально проаналізовано рентгенологічні порушення СНЩС у хворих з переломами нижньої щелепи.

У підрозділі 3.1 вказана частота та проведено аналіз діагностованих скронево-нижньощелепних розладів у хворих з переломами щелеп різної локалізації. У підрозділі 3.2 подано інформативний аналіз результатів рентгенографічної та індексної оцінки дисфункції СНЩС у хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації.

У *четвертому розділі* «Результати функціональних досліджень СНЩС у хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації» (27 сторінок)

автор проводить оцінку показників якості аксіограм у хворих з переломами нижньої щелепи різної локалізації на тлі дисфункції СНЩС, висвітлено результати ультразвукового дослідження СНЩС, з'ясовані параметри електроміографії.

П'ятий розділ під назвою «Оцінка ефективності лікування хворих з дисфункцією скронево-нижньщелепного суглоба після переломів нижньої щелепи» складається з 3 підрозділів та викладений на 25 сторінках друкованого тексту. У цьому розділі здобувач чітко та структуровано висвітлює функціональні, ультразвукові та клініко-рентгенологічні результати дослідження під час лікування хворих з дисфункцією СНЩС на тлі переломів нижньої щелепи.

«Аналіз і узагальнення результатів дослідження» викладено на 16 сторінках. Автор висвітлює основні результати роботи, порівнює результати власних досліджень та співставляє їх, використовуючи сучасні дані літератури, проводить дискусію.

Висновки логічно витікають з отриманих результатів, відповідають меті і завданням роботи.

Робота ілюстрована 24 таблицями, 22 рисунками, містить 285 найменувань використаних джерел, з них 50 – кирилицею, 235 – латиницею. Робота викладена грамотно, літературною українською мовою.

Разом із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи слід вказати на окремі технічні огріхи та механічні помилки, що виявлені при рецензуванні дисертації.

У ході рецензування виникли наступні запитання:

1. Які саме структури Ви вивчали при ультразвуковому дослідженні хворих з переломами нижньої щелепи на тлі дисфункції СНЩС?
2. З якою метою і чому саме Ви обрали пайлер-терапію задля корекції патологічних змін в СНЩС?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Скрипи Ольги Любомирівни на тему «Морфофункціональне обґрунтування дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба при переломах нижньої щелепи» є завершеною самостійною працею, яка за своєї актуальністю, метою і завданням дослідження, науковою новизною і практичною значущістю для стоматології, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів дослідження і висновків повністю відповідає наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Рецензент:

завідувач кафедри стоматології

дитячого віку Буковинського

державного медичного університету,

д. мед. наук, професор

Оксана ГОДОВАНЕЦЬ

Григоренко Леонід